

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Lagen om ordnande av social- och hälsovård och lagen om ordnande av social- och hälsovård i Nyland – centrala förslag

Sote-uudistus

Tillämpningsområde och grundläggande utgångspunkter

- Ansvaret för att ordna social- och hälsovård på basnivå och specialiserad nivå överförs från kommunerna och samkommunerna till vårdlandskapen
 - Sjukvårdsdistrikten och specialomsorgsdistrikten (även Kårkulla) avvecklas
 - Även kurators- och psykologtjänsterna inom elev- och studerandevården överförs på vårdlandskapets organiseringsansvar
 - Organiseringsansvaret för miljö- och hälsoskyddet förblir hos kommunerna
 - Främjandet av välfärd och hälsa hör utöver vårdlandskapen även till kommunernas uppgifter
- Lagen om ordnande av social- och hälsovård tillämpas på vårdlandskapen, till vilka också Helsingfors stad jämställs, samt till vissa delar på HNS-landskapssammanslutningen
 - I lagen om ordnande av social- och hälsovård föreskrivs om strukturer och organiseringsansvar, i substanslagarna om tjänster
- Lagen om ordnande av social- och hälsovården är en allmän lag och för Nylands del tillämpas den till den del som landskapen, Helsingfors och HUS har organiseringsansvar

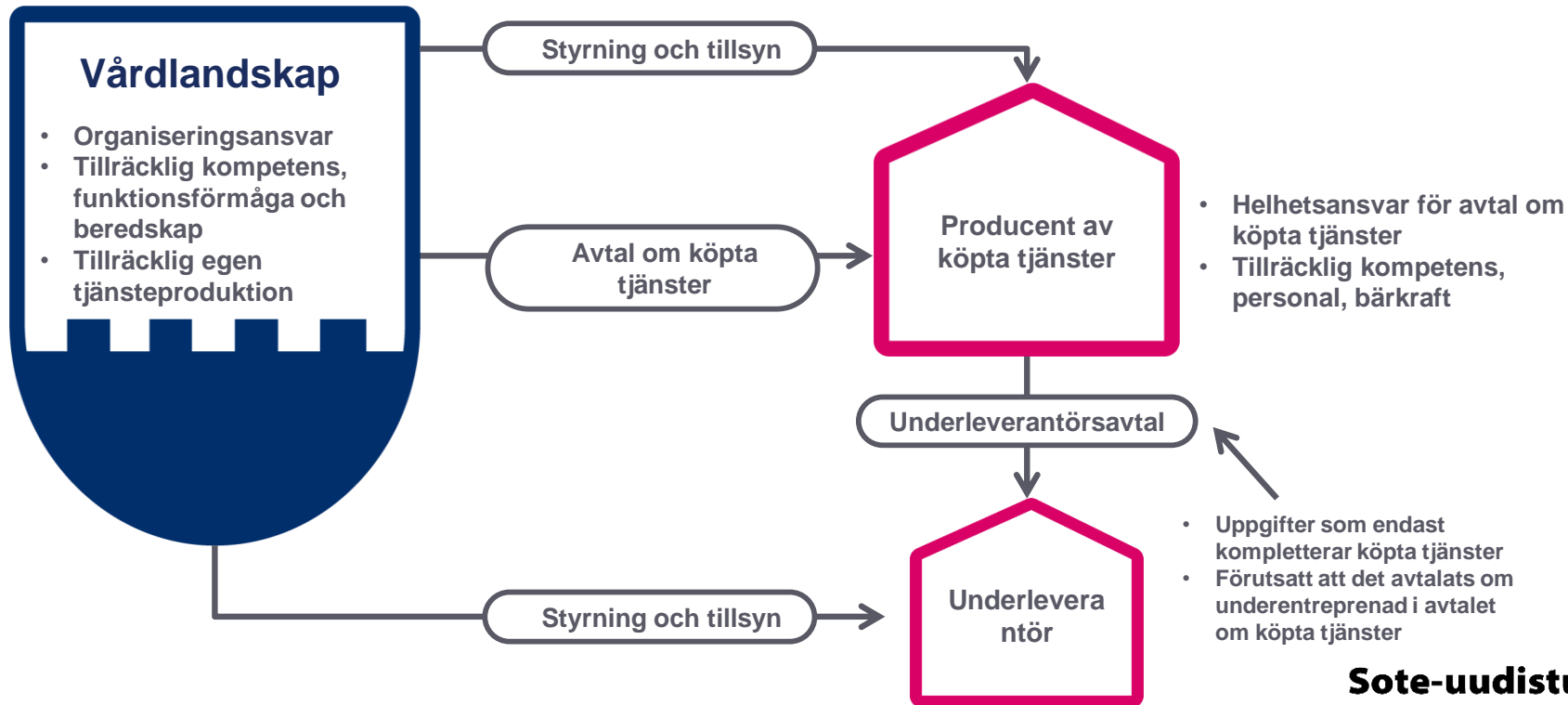
Vårdlandskapens organiseringsansvar

- I organiseringsansvaret ingår
 - Ansvaret för de lagstadgade uppgifterna samt beslutsfattandet om lika tillgång till tjänster, fastställandet av servicebehovet, kvantiteten och kvaliteten samt produktionssätten
 - Tillsynen över produktionen
 - Utövandet av myndigheternas befogenheter (utövning av offentlig makt)
 - Ansvarar förutom för tjänsterna bl.a. för förebyggande social- och hälsovård, utbildnings- och forskningsverksamhet, beredskap för undantagsförhållanden och störningssituationer samt försörjningsberedskap, uppgifter i anslutning till bekämpningen av smittsamma sjukdomar osv.
- Vårdlandskapen ska ha tillräcklig kompetens, funktionsförmåga och beredskap att ansvara för ordnandet av social- och hälsovården, och de ska se till att social- och hälsovårdstjänster finns tillgängliga enligt invånarnas behov i alla situationer.
- Vårdlandskapet ska i sin tjänst ha sådan yrkesutbildad personal inom social- och hälsovården och annan personal som verksamheten förutsätter samt i sin besittning ha ändamålsenliga lokaler, utrustning och andra behövliga verksamhetsförutsättningar.
- Vårdlandskapet ska ha en tillräcklig egen tjänsteproduktion för att kunna fullgöra sitt organiseringsansvar.

Anskaffning av tjänster av privata tjänsteproducenter

- Social- och hälsovårdstjänster kan anskaffas av en privat tjänsteproducent om det behövs för ordnandet av tillräckliga tjänster på lika villkor och för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna
- De tjänster som anskaffas ska till sitt innehåll, sin omfattning och sin kvantitet vara sådana att vårdlandskapet i alla situationer kan fullgöra sitt organiseringsansvar
- Som köpta tjänster får inte anskaffas:
 - Uppgifter som hänför sig till fullgörandet av organiseringsansvaret eller som inbegriper utövning av offentlig makt
 - Uppgifter inom socialjour eller samjour dygnet runt för hälso- och sjukvård
 - Uppgifter som gäller ordnande av prehospital akutsjukvård (även den ansvariga läkaren för prehospital akutsjukvård och fältchefen ska stå i tjänsteförhållande)
- Ett vårdlandskap får på samma villkor hyra personal till den egna verksamhetsenheten (även kompletterande jour dygnet runt)
 - Den inhyrda arbetstagaren är direkt underställd vårdlandskapets arbetsledning
- Vid anskaffning av primärvårdstjänster kan en privat tjänsteproducent göra en bedömning av vårdbehovet som en del av den vård som ges kunden

Vårdlandskap och producenter av köpta tjänster

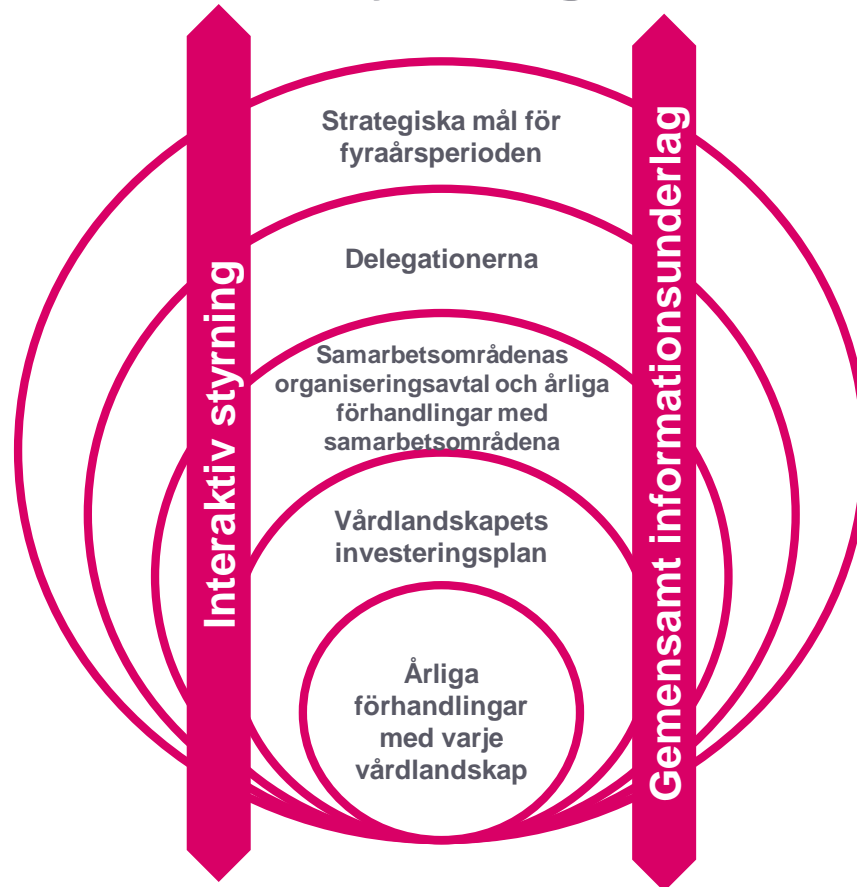
Organiseringsansvar och köpta tjänster

- Kraven på producenter av köpta tjänster preciseras
- Vårdlandskapet åläggs en skyldighet att övervaka producenterna och beakta riskhanteringen i köptjänstsituationer och i avtal
- Bestämmelser om förutsättningarna för köp av tjänster via privata underleverantörer (subdelegering):
 - det är möjligt att köpa tjänster som kompletterar den egna produktionen via underleverantörer
- Det föreskrivs till behövliga delar om tjänsteproducentens och underleverantörens straffrättsliga ansvar och behövliga hänvisningar görs till de allmänna lagarna inom förvaltningen
- Bestämmelser om motiveringsskyldighet i fråga om upphandlingsbeslut: hur organiseringsansvaret och riskhanteringen har beaktats
- Det föreskrivs om uppföljningen av hur organiseringsansvaret fullgörs och om avtalen om utläggning som en del av social- och hälsovårdsministeriets styrningsförfarande

Samarbete mellan vårdlandskapen och styrning av samarbetsområdena

- För den regionala samordningen och utvecklandet av samt för samarbetet kring den social- och hälsovård som ordnas av vårdlandskapen finns fem samarbetsområden
- De vårdlandskap i Birkaland, Norra Österbotten, Norra Savolax och Egentliga Finland som upprätthåller universitetssjukhus samt HUS-landskapssammanslutningen hör till olika samarbetsområden
- För samarbetsområdet upprättas för varje fullmäktigeperiod ett samarbetsavtal mellan vårdlandskapen
- Genomförandet av samarbetsavtalet ska följas upp och utvärderas årligen i förhandlingar mellan social- och hälsovårdsministeriet och vårdlandskapen i samarbetsområdet
- Statsrådet kan på ett sätt som är bindande för vårdlandskapen besluta om innehållet i samarbetsavtalet till den del som vårdlandskapen inte når samförstånd om det eller avtalet inte motsvarar det som föreskrivs i lagen

Vårdlandskapen och styrningen

Organiseringsansvaret i Nyland

- Primärt ansvar med undantag för HUS lagstadgade uppgifter

- Lagstadgade uppgifter
- Uppgifter som överförts genom organiseringsavtalet för HUS

Särlösningen för Nyland

- I Nyland tillämpas den grundläggande lösningen som baserar sig på vårdlandskapen och HUS-landskapssammanslutningen, som har lagstadgade uppgifter. Undantaget är Helsingfors, som i egenskap av stad ansvarar för ordnandet av social- och hälsovården och räddningsväsendet. En speciallag kompletterar de allmänna bestämmelserna.
- Finansieringen av social- och hälsovårdsuppgifterna ska följa den riksomfattande modellen i området och HUS-landskapssammanslutningen ska få finansiering av vårdlandskapen enligt vad som avtalats i grundavtalet.
- Vårdlandskapen i Nyland och Helsingfors stad har det primära organiseringsansvaret
- HUS organiseringsansvar som föreskrivs i lagen gäller bl.a.
 - krävande specialiserad sjukvård som förutsätter universitetssjukhusuppgiften och annan specialiserad sjukvård som behövs för ordnandet av den
 - brådskande sjukvård och vissa andra uppgifter (t.ex. prehospital akutsjukvård, beredskap)
- Dessutom ska vårdlandskapen i Nyland och Helsingfors och HUS ingå ett avtal om ordnande av de social- och hälsovårdstjänster som inte genom lagstiftning särskilt anvisas till HUS.
- I lagen om ordnande av social- och hälsovården i Nyland föreslås bestämmelser om åtskiljande av Helsingfors stads ekonomi i fråga om social- och hälsovården och räddningsväsendet

HUS-landskapssammanslutningen

- Utgångspunkten vid beredningen: Ändringen genomförs så att den orsakar så liten administrativ börda eller omedelbara omorganiseringar som möjligt
- HUS-landskapssammanslutningen inrättas år 2022 genom ett grundavtal som godkänts av vårdlandskapen i Nyland och Helsingfors stad
 - Bestämmelser om inrättande finns i införandelagen
 - Avtalet ska godkännas senast 04/2022 eller så kan statsrådet kan besluta om det, tidtabellen är i det fallet 06/2022
- För den beredning som krävs för inrättandet av HUS-landskapssammanslutningen svarar den temporära beredningsgrupp vid HUS som föreskrivs i införandelagen och som verkar som en del av HNS-sjukvårdsdistriktet
- På HUS-landskapssammanslutningen tillämpas bestämmelserna om vårdlandskapssammanslutningar i lagen om vårdlandskap
- I grundavtalet avtalas bl.a. om HUS högsta organ och finansieringen av verksamheten
- Enligt införandelagen tillämpas förvaltningsstadgan för HNS-sjukvårdsdistriktet och de medicinska föreskrifter som avses i hälso- och sjukvårdslagen på HUS-landskapssammanslutningen tills det har fattats beslut om dem

Helsingfors stad och specialbestämmelser som gäller ekonomin

- Skötseln av social- och hälsovårdens och räddningsväsendets ekonomi åtskiljs från skötseln av stadens övriga uppgifter
 - Skild budget och ekonomiplan, som ska kopplas till stadens budget och ekonomiplan.
 - för räkenskapsperioden upprättas ett särskilt bokslut som sammanförs med stadens bokslut.
- Finansieringen av social- och hälsovården och räddningsväsendet kan inte användas för att finansiera stadens övriga verksamhet
- Statens revisionsverk har granskningsrätt i fråga om social- och hälsovårdens och räddningsväsendets verksamhet
- Det utvärderingsförfarande som föreskrivs i lagen om vårdlandskap gäller också Helsingfors stad, men inte bestämmelserna om ändringar i landskapsindelningen i lagen om vårdlandskapsindelning

Språkliga rättigheter och språk som tjänster ska tillhandahållas på

- För de språkliga rättigheternas del bevaras i princip nuläget:
 - i enspråkiga vårdlandskap ordnas tjänsterna på vårdlandskapets språk, i tvåspråkiga vårdlandskap på båda nationalspråken
 - rätt att använda samiska i social- och hälsovårdstjänsterna inom samernas hembygdsområde och i vissa social- och hälsovårdstjänster i Lapplands vårdlandskap
- I fråga om svenskspråkiga tjänster som kräver specialkompetens (t.ex. de nuvarande tjänsterna inom Kårkulla) tryggas kunskapen genom att det föreskrivs om samarbetskyldighet för tvåspråkiga vårdlandskap

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Verkställighets- och införandelag för social- och hälsovårdsreformen

Sote-uudistus

Verkställighets- och införandelag för reformen

1. Tidpunkt för överföringen av uppgifter 1.1.2023
2. Den första landskapsindelningen med kommuner och vårdlandskapens namn och inrättande
3. Det temporära beredningsorganet och HUS-beredningsgruppen samt deras behörighet och finansiering av verksamheten
4. Det första landskapsvalet
 - I början av 2022
5. Personalens ställning
 - Tillämpning av bestämmelserna om överlåtelse av rörelse
6. Egendomsarrangemang från kommunerna till landskapen
7. Skattepåföljder som har samband med reformen
8. Inrättandet av HUS-landskapssammanslutningen och den ingående balansen för Helsingfors ställning
9. **Särskilda bestämmelser**
10. Ikraftträdandet av lagarna och bestämmelser som upphävs

Det temporära beredningsorganet och HUS-beredningsgruppen

- Det temporära beredningsorganet består av representanter för regionens kommuner, samarbetsområdena för primärvården och socialvården, sjukvårdsdistriktet, specialomsorgsdistriktet
 - Utgångspunkten för ovan nämnda avtal är att statsrådet inom 2 månader från lagens ikraftträdande utser 7 personer från ovan nämnda aktörer
- Den temporära beredningsgruppen vid HUS består av representanter för vårdlandskapen i Nyland, Helsingfors stad och HNS-sjukvårdsdistrikt och verkar som en del av HNS-sjukvårdsdistrikt
- Uppgifterna har definierats i lagen och hänför sig till de beslut och åtgärder som krävs för att inleda verksamheten

Överföring av tillgångs- och skuldposter

- **Samkommunerna** för sjukvårdsdistrikten och specialomsorgsdistrikten överförs till landskapen med sina tillgångar och skulder.
- Till landskapen överförs utan ersättning **lös egendom** som används av social- och hälsovården och räddningsväsendet i kommuner och andra samkommuner, avtal och **semesterlöneskuld** för den personal som överförs.
 - Genom överföringarna korrigeras grundkapitalet, vilket innebär att de inte är resultatpåverkande.
- Vårdlandskapet hyr ut de **lokaler** inom social- och hälsovården och räddningsväsendet som förblir i kommunernas ägo under övergångsperioden (3 år och med option på ytterligare 1 år).
- För skulder som överförs från sjukvårdsdistrikten och specialomsorgsdistrikten till vårdlandskapen beviljas **statsborgen**, vilket tryggar borgenärernas ställning och bevarar lånen i nollriskklassen.
- Överföringarna genomförs på basis av utredningar som kommunerna och samkommunerna gjort upp.
 - I lagen är tidsfristen för utredningarna 28.2.2022.

Reglering om kompensation

- Egendomsarrangemangen kan medföra kostnader för kommunerna, t.ex. att lokaler inom social- och hälsovården står tomma.
 - Grundlagsutskottet förutsatte ett ersättningssystem som tryggar kommunernas ekonomiska ställning och självstyrelse.
- Ersättning endast för direkta kostnader som föranleds av egendomsarrangemangen och som kommunen inte själv har kunnat påverka. Ersättningsgrunden är i regel det kalkylerade behovet att höja **kommunalskattesatsen** till följd av egendomsarrangemangen med 0,7 procentenheter.
 - Om inkomstskattesatsen under ansökningsåret i den kommun som ansöker om ersättning är minst 2,0 procentenheter högre än den vägda genomsnittliga inkomstskattesatsen för alla kommuner, kan kommunen dessutom få ersättning för tre fjärdedelar av de kostnader som underskrider den ovannämnda ersättningsgränsen.
- **Behovet av skatteförhöjning är** en jämlik mätare som av hävd använts i den kommunala ekonomin.

Särskilda bestämmelser

- Sänkning av kommunalskattesatsen år 2023 -12,63 procent
- Avtal om utläggning förklaras ogiltiga med stöd av lagen, om avtalet inte tryggar fullgörandet av landskapets organiseringsansvar på det sätt som föreskrivs i lag och det inte är möjligt att ändra avtalet så att det blir lagenligt utan ett nytt anbudsförfarande
 - Det föreslås en övergångsperiod på två år.
 - Vårdlandskapet avses inte vara skyldigt att betala avtalsvite med anledning av de nuvarande avtalen
 - I förslaget föreskrivs om producentens rätt att få ersättning för investeringar som blir onyttiga och som producenten av köpta tjänster inte har kunnat förbereda sig på.
 - Risken för att ett avtal ogiltigförklaras i synnerhet i omfattande totala utläggningar av verksamhet, gäller inte största delen av avtalen om köpta tjänster
- Fördelningen av Kårkullas verksamhet mellan vårdlandskapen samt trygghandlet av kontinuiteten i verksamheten
- Bestämmelser som gäller räddningsväsendet i Mellersta Nyland och Södra Savolax
- Inrättande av ett nationellt kompetenscentrum för lokal- och fastighetsförvaltning
- Temporära upphandlingar

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Sote-uudistus

Aspekter som granskas

- Vårdlandskapens struktur
- Tryggande av tillgången till social- och hälsovårdstjänster
 - Anlitande av privata serviceproducenter för offentliga förvaltningsuppgifter
- Räddningsväsendet
- Landskapssjälvstyret
- Finansiering
- Kommunal självstyrelse /ändringar i statsandelarna
- Finansiering av investeringar
- Språkliga rättigheter
- Samernas rättigheter
- Överföringen av uppgifter från kommunerna till vårdlandskapen
- Kommunernas beskattningsrätt
- Egendomsarrangemang
- Reglering om kompensation för egendom
- Skyddet för personuppgifter
- Helsingfors ställning
- Åland
- Reglering som gäller arbets- och tjänstekollektivavtal och pensionsavgifter
- Ogiltighet för upphandlingskontrakt samt egendomsskydd
- Bemyndiganden om att utfärda förordning
- Stadgan om lokal självstyrelse

Tryggande av social- och hälsovårdstjänster

- 19 § i grundlagen: Tryggande av de grundläggande sociala rättigheterna
- 22 § i grundlagen: Det allmännas skyldighet att trygga de grundläggande rättigheterna
- 6 § i grundlagen: Jämlikhet

- I den föreslagna regleringen har i synnerhet beaktats grundlagsutskottets utlåtanden under förra valperioden om tryggande av tjänster i alla situationer, anordnarens egen tjänsteproduktion samt förutsättningarna för överföring av offentliga förvaltningsuppgifter, även om utlåtandena i fråga inte som sådana kan tillämpas på bedömningen av propositionen, eftersom grundförutsättningarna skiljer sig från varandra
- Syftet med de förslag som gäller organiseringsansvaret, anordnarens egen tjänsteproduktion och förutsättningarna för anskaffning av köpta tjänster är att stärka organiseringsansvaret och trygga tillgången till tjänster i alla situationer
- Kravet på egen tjänsteproduktion har samband med säkerställandet av kompetensen i anslutning till organiseringsansvaret samt med skyldigheten att trygga tjänsterna i alla situationer

Anskaffning av tjänster från privata tjänsteproducenter och överföring av offentliga förvaltningsuppgifter

- Enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller krav på god förvaltning.
- Social- och hälsovårdsuppgifterna är i princip offentliga förvaltningsuppgifter
- Enligt grundlagsutskottets tolkningspraxis kan underentreprenad gälla verksamhet av teknisk natur eller kompletterande verksamhet, dock under förutsättning att verksamheten omfattas av myndighetstillsyn och kvalitetskrav
- Förutsättningarna i 124 § i grundlagen har beaktats genom att det i lagen om ordnande av social- och hälsovård föreskrivs närmare om anskaffande av tjänster från privata tjänsteproducenter, anlitande av hyrd arbetskraft och entrepenader för köpta tjänster

Landskapssjälvstyret

- **Specialvillkor som grundlagsutskottet ställde upp under förra valperioden**

- Demokrati inom förvaltningen kärnan i självstyrelsen
- Uppgifterna ska utfärdas genom lag
- Allmän icke-öronmärkt finansiering är motiverad med tanke på självstyrelsen
- Självständig beskattningsrätt befogad men inte nödvändig
- Till skyldigheten att tillgodose de grundläggande fri- och rättigheterna hör finansieringsprincipen, det vill säga staten ska se till att landskapen har praktiska förutsättningar att klara av sina uppgifter
- Den allmänna kompetensen stärker landskapets självstyrelse
- I fråga om självstyrelsen har lagstiftaren större prövningsrätt än i fråga om den kommunala självstyrelsen

Förslag

- Demokratin förverkligas genom det högsta organ som valts genom landskapsval
- Uppgifterna utfärdas genom lag
- Allmän icke-öronmärkt finansiering
- Ingen beskattningsrätt
- Genomförandet av finansieringsprincipen sker genom basfinansiering och tilläggsfinansiering som föreskrivs i lag
- Det föreskrivs om begränsad allmän kompetens
- Närmare bestämmelser utfärdas genom lag för styrningen av vårdlandskapen än för kommunerna

Reglering om kompensation för egendom

- Villkor som grundlagsutskottet ställde upp under förra valperioden:
 1. Rätten till ersättning ska utfärdas genom lag
 2. Ett eget självständigt ersättningssystem
 3. Ersättningen gäller alla tillgångsposter
 4. Kommunerna har rätt till ersättning om förlusterna äventyrar deras ekonomiska självstyrelse

Den föreslagna regleringen uppfyller förutsättningarna 1-4; i fråga om ersättningsgränsen anser regeringen att den föreslagna ersättningsgränsen tryggar kommunernas ekonomiska självstyrelse, behandlar stora och små kommuner på ett jämlikt sätt och innehåller en tilläggsersättning till kriskommuner

Ogiltighet för upphandlingskontrakt

- 15 § i grundlagen: Bestämmelsen om egendomsskydd skyddar avtalens kontinuitet, vilket innebär ett förbud mot retroaktiva ingrepp i avtalens innehåll.
- Förbudet mot retroaktiva ingrepp är ändå inte absolut och dess syfte är att skydda avtalsparternas berättigade förväntningar. Detta inbegriper rätten att lita på att lagstiftningen inte ändras oskäligt ur parternas synvinkel
- Ogiltighetspåföljden är motiverad på den grunden att man säkerställer att vårdlandskapen har möjlighet att bära ansvaret för det organiseringsansvar som utfärdats genom lag
- I motiveringen till förslaget har det framförts att många avtal har ingåtts i uttryckligt syfte för att förhindra överföring av egendom eller vårdlandskapets möjligheter att ingripa i avtalet
- En förlängning av avtalen innebär att vårdlandskapet på basis av sitt organiseringsansvar inte kan besluta om tjänsterna inom sitt område på lika villkor eller trygga tjänsterna i alla situationer
- Det finns vägande samhälleliga grunder för ogiltighetspåföljden

Helhetsbedömning

- Regeringens helhetsbedömning är att propositionen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.
- Propositionen har konsekvenser för flera grundläggande fri- och rättigheter och innebär att det utformas ny lagstiftning för att genomföra invånarnas i 121 § 4 mom. i grundlagen avsedda självstyrelse på större områden än kommuner.
- Centrala med tanke på grundlagen är de förslag som gäller ansvaret för att ordna social- och hälsovård, begränsningarna i fråga om köpta tjänster, vårdlandskapens självstyrelse samt särlösningen för Nyland och genomförandet av finansieringsprincipen.
- Det är således motiverat att begära grundlagsutskottets utlåtande om propositionen